

โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ จัหวัดสงขลา

รายงานรอบ ๑๒ เดือน ปีงบประมาณ ๒๕๖๓

๑. ความเป็นมา / พระราชดำริ

การใช้เทคโนโลยีการเกษตร หรือนวัตกรรมที่เหมาะสม เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรที่จะช่วยเพิ่มผลผลิตและสร้างแรงจูงใจในการกระตุ้นเศรษฐกิจการผลิตภาคการเกษตร โดยจำเป็นต้องมีการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรวิจัยและพัฒนาภาคการเกษตร ที่เป็นแหล่งบริการความรู้เฉพาะด้านกับเกษตรกรเป้าหมายที่จะต้องนำความรู้ วิทยาการใหม่ และการบริการทางวิชาการโดยอาศัยช่องทาง (Channel) ต่างๆ ที่สามารถให้บริการตรงความต้องการ และทันต่อเหตุการณ์ การจัดตั้งคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถทำให้การบริการทางวิชาการ และการถ่ายทอดเทคโนโลยี บรรลุผลสำเร็จตามที่มุ่งหวังเร็วขึ้น ซึ่งการดำเนินงานในรูปแบบนี้ จะเป็นการบูรณาการนักวิชาการแต่ละสาขา ทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน ฯลฯ โดยอาศัยเครื่องมือ อุปกรณ์เข้าช่วยในการปฏิบัติงาน สามารถเคลื่อนที่เข้าไปได้ทุกจุดสร้างแรงดึงดูดใจให้กับเกษตรกรส่วนใหญ่ในพื้นที่เป้าหมาย เป็นการกระตุ้นเกษตรกรให้เกิดการตื่นตัว และยอมรับนวัตกรรมใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดี

ในวโรกาสที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงมีพระชนมายุครบ ๕๐ พรรษา ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๕ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงขอพระราชทานอนุญาตจัดทำโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ กราบบังคมทูลถวายแด่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และทรงรับโครงการดังกล่าวไว้ในพระราชานุญาตฯ ทรงพระราชทานพระราชานุญาตอัญเชิญพระนามาภิไธยย่อไว้ในเครื่องหมายตราสัญลักษณ์โครงการ

๒. การสนองพระราชดำริ / การเข้าร่วมโครงการของกรมวิชาการเกษตร

หน่วยงานกรมวิชาการเกษตร รับผิดชอบและเข้าร่วมออกให้บริการคลินิกเกษตรด้านพืช รวมทั้งแจกจ่ายเอกสารคำแนะนำ พันธุ์พืช สารสมุนไพรป้องกันกำจัดแมลง และสารจุลินทรีย์ป้องกันโรคพืช แก่เกษตรกรผู้เข้าใช้บริการฯ และมีการติดตามผล ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่เกษตรกร

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ วัตถุประสงค์ทั่วไปของโครงการ

- เพื่อให้งานวิจัยพัฒนาและงานบริการวิชาการจัดการไร่นา สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่เป้าหมายที่มีศักยภาพการผลิต ช่วยสนับสนุนกระบวนการบริหารงานเทคโนโลยีที่มุ่งเน้นเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกร ช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคให้เกษตรกรได้อย่างรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์

- เพื่อสร้างและพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานวิชาการ หน่วยงานส่งเสริมและศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการรณรงค์ฟื้นฟูเกษตรกร และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

๓.๒ วัตถุประสงค์เฉพาะในส่วนองงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

เพื่อให้บริการแก่เกษตรกรในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคด้านการผลิตทางการเกษตรได้อย่างรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์

๔. พื้นที่เป้าหมาย

๔.๑ พื้นที่เป้าหมายของโครงการ

ในพื้นที่จังหวัดสงขลาตามแผนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และแผนจังหวัด

๔.๒ พื้นที่เป้าหมายของงานวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

ในพื้นที่จังหวัดสงขลาตามแผนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และแผนจังหวัด

๕. หน่วยงานรับผิดชอบ

๕.๑ หน่วยงานรับผิดชอบหลักของโครงการ

- สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา กรมส่งเสริมการเกษตร

๕.๒ หน่วยงานวิชาการ (กรมวิชาการเกษตร)

- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา

๖. งบประมาณ

๖.๑ งบปกติกรมวิชาการเกษตร

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ได้รับการจัดสรรงบประมาณ จำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท

๗. ผลการดำเนินงาน

๗.๑ กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

ดังนั้นศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา เริ่มดำเนินการร่วมปฏิบัติงานโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ฯ ตามแผนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสนับสนุนแผนโครงการจังหวัดเคลื่อนที่ฯ ของจังหวัดสงขลา รวมทั้งสิ้น ๔ ครั้ง โดยร่วมออกให้บริการวิชาการด้านพืชและร่วมจัดนิทรรศการ ตั้งแต่เดือน ตุลาคม ๒๕๖๒ – กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ซึ่งมีเกษตรกรเข้ารับบริการในคลินิกพืช (คลินิกเกษตร ๐๒) จำนวน ๗๙๒ ราย ดังแสดงในตารางที่ ๑ และ ๒ โดยการให้คำแนะนำ วิเคราะห์วินิจฉัยโรค แมลง และสัตว์ศัตรูพืช และให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกและการปฏิบัติดูแลรักษาพืชผัก พืชไร่ ไม้ผล ยางพารา และพืชอื่นๆ รวมทั้งแจกเอกสารคำแนะนำ เมล็ดพันธุ์พืช และต้นพันธุ์พืช แก่เกษตรกรผู้เข้ามาใช้บริการ โดยเกษตรกรที่มาขอคำปรึกษาคลินิกพืช จำนวน ๗๙๒ ราย แบ่งตามชนิดพืชที่เกษตรกรประสบปัญหาดังนี้

- พริก	จำนวน ๖๖	ราย
- พืชตระกูลแตง	จำนวน ๔๐	ราย
- พืชตระกูลมะเขือ	จำนวน ๓๗	ราย

- พืชตระกูลถั่ว จำนวน ๑๗๕ ราย
- พืชตระกูลผัก จำนวน ๑๔๗ ราย
- ยางพารา จำนวน ๓๒๗ ราย

จากนั้นได้มีการติดตามให้บริการแก้ไขปัญหาในพื้นที่เกษตรกร(คลินิกเกษตร๐๕) จำนวน ๗๐ ราย โดยการให้คำแนะนำ วิเคราะห์วินิจฉัยโรค แมลง และสัตว์ศัตรูพืช และให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกและการปฏิบัติดูแลรักษาพืชผัก พืชไร่ ไม้ผล ยางพารา และพืชอื่นๆ รวมทั้งแจกเอกสารคำแนะนำ เมล็ดพันธุ์พืช และต้นพันธุ์พืช แก่เกษตรกรผู้เข้ามาเข้ารับบริการ สำหรับเกษตรกรที่มีปัญหาต้องแก้ไขอย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ได้เข้าไปติดตามในพื้นที่ โดยแนะนำให้ปฏิบัติตามคำแนะนำ เพื่อป้องกันกำจัดโรคและแมลงในพืชนั้น ๆ (ตารางที่ ๓) ตลอดจนเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่เกษตรกร เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัยพัฒนาต่อไป

ตารางที่ ๒ การให้บริการโครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ฯ จังหวัดสงขลา (กุมภาพันธ์ – กันยายน ๒๕๖๓)

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	สถานที่ดำเนินการ	จำนวนเกษตรกร ที่เข้ารับบริการ (ราย)
๑.	๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๒	สำนักสงฆ์สุทธีวงศ์อุดมสุข หมู่ที่ ๒ ตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	๑๖๘
๒	๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒	สำนักสงฆ์บ้านทัพหลวง หมู่ที่ ๑ ตำบลคูหา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา	๒๖๘
๓	๒๓ มกราคม ๒๕๖๓	วัดดีหลวง หมู่ที่ ๒ ตำบลดีหลวง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา	๒๐๗
๔	๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓	วัดเขาแก้ว หมู่ที่ ๖ ตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา	๑๔๙
รวมเกษตรกรเข้ารับบริการทั้งสิ้น			๗๙๒

ตารางที่ ๓ ติดตามและประเมินปัญหา การให้บริการในพื้นที่เกษตรกร (คลินิกเกษตร ๐๕)

ชนิดพืช	ปัญหา	สาเหตุ	คำแนะนำ/แนวทางการแก้ปัญหา	จำนวน (ราย)
พริก	ผลเน่าดอกร่วง	แมลงวันผลไม้ทำลายพริก	ใช้เหยื่อล่อแมลงวันผลไม้โดยใช้โปรตีนไฮโดรไลเซต 200มล. ผสมกับ malathion 70 มล./น้ำ 20 ลิตร พ่นเป็นจุด หรือบนใบพืช 7 วัน/ครั้ง	13
	บนผลเกิดจุดแผลซ้ำๆ กลม เนื้อเยื่อยุบตัวลง และแผลแห้งสีน้ำตาลดำ	โรคแอนแทรคโนส	ใช้ชีวภัณฑ์ <i>Bacillus subtilis</i> สายพันธุ์ 20W16 ในอัตราส่วน 50 กรัม / น้ำ 20 ลิตร รดให้ทั่วแปลงหลังจากปลูกพืช เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดโรค	18
ข้าวโพด	หนอนกัดกินใบและเจาะลำต้น	หนอนกระทู้	ใช้ <i>Bacillus thuringiensis</i> ในอัตราส่วน 80-100 มล./น้ำ 20 ลิตร พ่นทุก 5-7 วัน ถ้าพบหนอนระบาดรุนแรง ควรใช้อัตราสูงและพ่นถี่ขึ้น	13
มะเขือ	ใบล่างเหี่ยวและลู่ลง ใบแก่ที่อยู่ล่างๆ มีอาการเหลืองและใบที่เหี่ยวด้านบนจะเปลี่ยนเป็นสีเหลือง	เชื้อแบคทีเรีย <i>Ralstonia solanacearum</i>	ใช้ชีวภัณฑ์ <i>Bacillus subtilis</i> สายพันธุ์ Doa24 ในอัตราส่วน 50 กรัม / น้ำ 20 ลิตร รดให้ทั่วแปลงหลังจากปลูกพืช เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดโรคเหี่ยว	5
ผักคะน้า	แมลงกัดกินใบ	หนอนใยผัก, หนอนกระทู้ผัก	ใช้ไส้เดือนฝอยสายพันธุ์ไทย ฉีดพ่นให้ทั่วแปลง ในอัตรา 5 ถุงเล็ก/น้ำ 20 ลิตร พ่นทุกๆ 7 วัน	5
ผักกวางตุ้ง				9
มะพร้าว	ด้วงแรดมะพร้าวไปกัดเจาะทางโคนใบ มะพร้าว ทำให้ทางใบหัก และยังกัดเจาะทำลายยอดอ่อน ทำให้ทางใบที่เกิดใหม่ไม่สมบูรณ์ มีรอยขาดแหว่งเป็นริ้วๆ คล้ายรูปสามเหลี่ยม	ด้วงแรดมะพร้าว	ใช้ราเขียวเมตาไรเซียมควบคุมด้วงแรดมะพร้าว โดยการทำกองล่อที่ขนาด 2 x 2 x 0.5 เมตร แล้วใส่เชื้อราในอัตรา 400 กรัมต่อกองล่อ รดน้ำและหาวัสดุคลุมกองล่อ เช่น ทางมะพร้าว หรือเศษใบไม้เพื่อเพิ่มความชื้นในกองล่อ	2
แตงโม	กัดกินใบและทำลายยอดแตง	ด้วงเต่าแตง	1.ใช้น้ำส้มควันไม้ผสมน้ำ ฉีดพ่นทุกๆ 3-7 วัน 2.ใช้เชื้อรา บิวเวอร์เรีย กำจัดตัวแมลงด้วงเต่าแตง	5

ภาพที่

สงขลา

๑ ภาพกิจกรรม การ
ให้บริการคลินิกเกษตร
เคลื่อนที่ฯ จังหวัด
(คลินิก ๐๒)

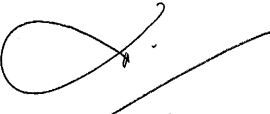
ภาพที่ ๒ ลักษณะอาการโรคและแมลงศัตรูพืชเข้าทำลาย จากการตรวจเยี่ยมแปลงเกษตรกร คลินิก (๐๕)

๘. ผลสำเร็จ / ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

- เกษตรกรที่เข้ารับบริการฯ ได้รับคำแนะนำทางวิชาการแล้วนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ และพัฒนาอาชีพของตนเองให้ดีขึ้น
- เกษตรกรที่เข้ารับบริการฯ ได้รับคำแนะนำทางวิชาการแล้วได้รับการติดตามอย่างต่อเนื่อง มีความรู้และทักษะในการปลูกและการปฏิบัติดูแลรักษาพืชผัก และไม้ผล ที่มีศักยภาพในพื้นที่

๙. ปัญหา / อุปสรรค

- เกษตรกรที่มารับบริการส่วนใหญ่ไม่ได้เตรียมตัวอย่างพืชมาด้วย ทำให้ข้อมูลที่ได้รับไม่ชัดเจนเท่าที่ควร
- เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือ โรคโควิด-๑๙ ซึ่งทางกระทรวงสาธารณสุข ได้ออกประกาศเป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อพ.ศ. ๒๕๕๘ ทางหน่วยงานหลัก ซึ่งอยู่ภายใต้สำนักงานเกษตรจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลาเป็นประธาน พิจารณาแล้วเห็นว่าเพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ จึงขอเลื่อนการออกโครงการจังหวัดเคลื่อนที่ ฯ ออกไปก่อนโดยไม่มีกำหนด ตามหนังสือจังหวัดสงขลา ที่สข ๐๐๑๘พด/ว ๒๐๙๕ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓ (ภาพที่ ๓) จึงทำให้การเข้าพื้นที่คลินิก ๐๕ ต้องปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังทั้งในตัวผู้ปฏิบัติและความปลอดภัยของเกษตรกรในพื้นที่

ที่ สข ๐๐๑๘.๑/ว ๒๐๙๕		สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา เลขที่รับ ๐๖๖๙ วันที่ ๒๕ มี.ค. ๒๕๖๓ เวลา ๑๕.๑๑ น. ศาลากลางจังหวัดสงขลา ถนนราชดำเนิน สข ๙๐๐๐๐
๒๐ มีนาคม ๒๕๖๓		
เรื่อง ขอเลื่อนการออกโครงการจังหวัดเคลื่อนที่ฯ ร่วมกับโครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ พอ.สว. จังหวัดสงขลา		
เรียน นายอำเภอกระเส็นสุ์ หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดสงขลา หัวหน้าหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน		
อ้างถึง หนังสือจังหวัดสงขลา ที่ สข ๐๐๑๘.๑/ว ๑๘๗๒ ลงวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๓		
ตามที่จังหวัดสงขลา ได้กำหนดการออกโครงการจังหวัดเคลื่อนที่ฯ ร่วมกับโครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ พอ.สว. จังหวัดสงขลา ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๓ ตั้งแต่เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๔.๐๐ น. ณ โรงเรียนวัดแหลมบ่อทอง หมู่ที่ ๔ ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะเส็นสุ์ จังหวัดสงขลา รายละเอียดที่แจ้งให้ทราบแล้ว นั้น		
เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือโรคโควิด ๑๙ ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขได้ออกประกาศเป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ จังหวัดพิจารณาแล้วเห็นว่าเพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ จึงขอเลื่อนการออกโครงการจังหวัดเคลื่อนที่ฯ ร่วมกับโครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ พอ.สว. จังหวัดสงขลา ออกไปก่อนโดยไม่มีกำหนด		
จึงเรียนมาเพื่อทราบ		
ขอแสดงความนับถือ		
		
(นายสมหวัง เรืองเพ็ง)		
รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน		
ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา		
เรียน ผอ.สว.๙		
☒ เพื่อโปรดทราบ		
☐ เพื่อโปรดพิจารณา		
☒ เห็นสมควร...แจ้งสภาพ.สงขลาทราบ		
ที่ทำการปกครองจังหวัดสงขลา		
กลุ่มงานปกครอง		
โทร. ๐ ๗๕๓๒ ๗๐๓๖		
ที่ กษ ๐๖๖๙/ ๓/๔๖		
เรียน...ผอ.สว.๙		
เพื่อโปรดทราบ		
		
		๒๕ มี.ค.๖๓
		Sgt ๒๕๖๓

ภาพที่ ๓ หนังสือข้อสั่งการ จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือโรคโควิด-๑๙